

Figuro 4.4: Filipinoj kun Zamboango

Figuro 4.5. Gvineo-Bisaŭo

Specimeno de la „Patro nia” en la ĉabakana de Zamboango:

Tata de amon talli na cielo, bendito el de Usted nombre. Manda vene con el de Usted reino; Hace el de Usted voluntad aquí na tierra, igual como alli na cielo. Dale kanamon el pan para cada dia. Perdona el de amon maga culpa, como ta perdona kame con aquellos quien tiene culpa kanamon. No deja que hay cae kame na tentacion y libra kanamon na mal.

4.5.2. Kreola lingvo de Gvineo-Bisaŭo

(surbaze de la studenta laboraĵo de Karina Gonçalves de Souza de Oliveira)

Kriyol (aŭ *Kriol*, portugale *crioulo*), kreola lingvo bazita sur la portugala, sed kun propraj gramatiko kaj leksiko, parolatas en malgranda okcidentafrika republiko Gvineo-Bisaŭo (36 125 km², laŭ «Ethnologue» 1 521 000 loĝantoj en 2006), kun oficiala ŝtata lingvo portugala (167 000 parolantoj, malalta nivelo); Kriyol uzatas de 206 000 parolantoj kiel la unua lingvo kaj de 600 000 kiel la dua lingvo. Krome estas aliaj 20 etnaj lingvoj parolataj tra la lando: Badyara, Bainouk-Gunyuño, Balanta-Kentohe, Bassari, Bayot, Biafada, Bidyogo, Jahanka, Jola-Felupe, Jola-Fonyi, Kasanga, Kobiana, Mandinka, Mandjak, Mankanya, Mansoanka, Nalu, Papel, Pulaar, Soninke. Inter ili, Kriyol havas gravan rolon de interlingvo. Kune kun kreolaj lingvoj de Kaboverdo, Senegalo (landparto Kazamanko) kaj Gambio ĝi apartenas al la grupo de «Crioulos de Alta Guiné». Tiun ĉi regionon koloniigis Portugalio, ekde la fino de la 15-a jc., intense ekde la 19-a jc., tamen koloniistoj estis ankaŭ angloj, nederlandoj kaj francoj (la franca lingvo estas oficiala en najbaraj Senegalo kaj Gvineo). En 1897, Gvineo-Bisaŭo fariĝis oficiala kolonio de Portugalio, laŭ kontrakto pri sklavkomerco inter Portugalio kaj Francio. Dum la kolonia periodo, portugaloj zorgis nek pri socia strukturo, nek pri edukado en la lando. Post 1915, ili komencis tie intensan agrikulturan produktadon kaj devigis la enlandanojn al fizika laboro. Ekde 1936 la loka popolo kontraŭis tiun koloniigadon, kaj en 1956 estis kreita oficiala politika organizaĵo por la liberiĝo de Gvineo-Bisaŭo kaj Kaboverdo (<http://www.africa-turismo.com/guine-bissau/historia.htm>). Inter 1961 kaj 1973 tie okazis interna milito, en 1974 Portugalio rekonis ĝian memstarecon, sed la socia-financa situacio daŭre estas malbona – la lando estas unu el la plej malriĉaj en la mondo.